

The role of spiritual intelligence in the communication and leadership abilities of sports managers in Qom province

Reza Hashemi Mad ¹, Mohammad Alimardani ², Hadiseh Jafari ³, Mohadeseh Akhaviyan ³

1. Assistant Professor, Department of Sport Sciences, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Branch of Qom, Qom, Iran.
2. Ph.D. Graduated, Department of Sport Sciences, Faculty of Humanities, Payam Noor University of Tehran. Tehran, Iran.
3. Lecturer Professor, Department of Sport Sciences, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Branch of Qom, Qom, Iran.

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:

Received 12 May 2025
Received in revised form
05 Jun 2025
Accepted 26 Jun 2025
Available online 30 Jun
2025

Keywords:

Qom Province, Public Relations,
Spiritual Intelligence, Sports
Board

ABSTRACT

Objective: The purpose of this study is to determine the relationship between spiritual intelligence and the components of public relations skills of the heads of sports boards in Qom province.

Method: This study is applied research in terms of purpose, descriptive research in terms of strategy, and correlational research. The statistical population of the study included the heads of sports boards in Qom province, who numbered 49 people. Due to the limited number of the population, total sampling was used and 49 board chairmen were selected as the sample. The measurement tools in this study include King's Spiritual Intelligence Questionnaire (2008) and Hashemi-Mad's the communication and leadership abilities of sports managers Questionnaire (2020). The validity of the two questionnaires was confirmed by experts and their reliability was obtained through Cronbach's alpha test at 0.945 for the Spiritual Intelligence Questionnaire and 0.928 for the Public Relations Questionnaire, which indicates the high reliability of both questionnaires. Descriptive and inferential statistics were used to analyze the data. In the descriptive statistics section, frequency and frequency percentage were used, and in the inferential statistics section, the Kolmogorov-Smirnov test, Cronbach's alpha test and the Pearson correlation test at the 0.05 level was used. Data analysis was performed using SPSS.23 software.

Results: The results of the study showed that there is a positive and significant relationship between the spiritual intelligence variable and the public relations skills of the heads of sports boards in Qom province ($p < 0.01$). Also, the spiritual intelligence variable has a direct and significant relationship with the components of media relations, cultural relations, social relations, financial affairs, organizational relations, research affairs, and consulting affairs ($p < 0.01$).

Conclusions: Spiritual intelligence is known as an effective factor in strengthening the public relations skills of sports committee heads, and its development can help improve communication and management performance.

Cite this article: HashemiMad, R; Alimardani, M; Jafari, H; Akhaviyan, M. The role of spiritual intelligence in the communication and leadership abilities of sports managers in Qom province. *Functional Research in Sport Psychology*, 2025;2(2):117-127. [10.22091/FRS.2025.12949.1053](https://doi.org/10.22091/FRS.2025.12949.1053)

© The Author(s).

Publisher: University of Qom.

DOI: <https://doi.org/10.22091/FRS.2025.12949.1053>

Extended Abstract

Introduction

The heads of sports boards, as the custodians of the promotion and expansion of sports at the provincial level, play an important role in this area. Sports organization management is recognized as one of the most challenging management fields in the present era. These challenges arise from the dynamic, competitive, and emotional nature of the sports environment, which requires managers with advanced cognitive, emotional, and spiritual skills (1). In this regard, spiritual intelligence, as one of the new components of human intelligence, plays a key role in improving leadership performance, decision-making, and effective communication (1). Spiritual intelligence, unlike mere spirituality, refers to the ability to apply spiritual concepts to solve problems, adapt to change, and improve interpersonal relationships (3). This psychological construct helps managers cope with complex organizational challenges by enhancing practical wisdom, cognitive flexibility, and a deeper understanding of human interactions (4). In sports environments where competitive stress, group conflicts, and the need for team cohesion are present on a daily basis, spiritual intelligence can help managers lead their teams and organizations with a holistic, ethical, and motivating approach (5). Given the above discussions and the necessity of this issue, this section discusses research conducted in these areas. Abboud and Mohajeran found in a study that spiritual intelligence has a positive and significant direct and indirect effect on creativity and academic motivation through self-improvement (11). Omidvar and colleagues found in a study that spiritual intelligence had a positive and significant indirect effect on organizational health through Islamic work ethics. Spiritual intelligence also has a positive and significant indirect effect on organizational health through spiritual health (12). Zamani and Abdi's research entitled "The Effect of Spiritual Intelligence Training on the Growth of Spiritual Intelligence and Reduction of Aggression in Isfahan Female Volleyball Coaches" showed that there is a significant difference between spiritual intelligence in the two control and experimental groups after spiritual intelligence training, and also between aggression in the two experimental and control groups after spiritual intelligence training (13). Hashemi Mad et al., in their research entitled "Identifying the Components of

Communication and Leadership Abilities of Physical Education Managers of Islamic Azad Universities Based on the Fuzzy Delphi Method," suggest, based on the seven factors affecting communication and leadership abilities, that in evaluating the communication and leadership abilities of physical education managers, multiple and multifaceted indicators should be considered and a comprehensive approach should be used for this purpose (14). In a study titled Determining the Effectiveness of Physical Activity and Exercise on the Dimensions of Spiritual Intelligence of Soldiers, Zar and Rezai concluded that there was a significant difference between the two groups of active and inactive soldiers in the subscales of critical existential thinking, personal meaning production, transcendental awareness, expansion of the state of consciousness, and the total score of spiritual intelligence. So that active soldiers had a better situation than inactive soldiers (15). The results of the study by Xu et al. showed that there is a positive and significant relationship between spiritual intelligence, emotional intelligence, academic achievement, and creativity of students (16). Ao and colleagues have pointed out in their study that one of the important approaches in communication and leadership abilities is the discourse approach in the field of communication and leadership abilities, and social participation is the most important and common effect of communication and leadership abilities (17). Weimer and Heath acknowledge in their article that communication and leadership abilities are part of how power is formed in cultural, social, and economic discourse (18).

Today, sports directors face not only common organizational challenges but also unique issues such as attracting sponsors, managing media crises, interacting with athletes and fans, and motivating teams. These complex tasks require high-level communication and leadership skills that are not achieved through technical competencies alone, but also require emotional and spiritual intelligence (6). However, limited research has examined the role of spiritual intelligence in the communication and leadership abilities of sports directors. Studies have shown that managers with higher spiritual intelligence make more ethical decisions, have stronger interpersonal relationships, and are better able to manage conflict (7). Spiritual intelligence can also increase managers' psychological resilience in the face of job pressures (8). Given the cultural and religious characteristics of Qom province, it is expected that spiritual intelligence in this region will have a special impact on the leadership and communication styles of

sports directors. But the main question of this research is whether spiritual intelligence is related to the communication and leadership abilities of managers of sports boards in Qom province? And if so, which components of spiritual intelligence have the greatest impact on these skills? This research seeks to answer this question with a sports psychology approach and using valid models of spiritual intelligence (such as the Zohar and Marshall model) in order to provide a basis for improving management practices in sports organizations.

Method:

Research design: This research is applied research in terms of its purpose and nature. It is also descriptive research in terms of its strategy and correlational research in terms of its implementation path.

Participants: The statistical population of the research included the heads of sports boards in Qom province, who numbered 49 people. Given the limited number of people in the population, total sampling was used and 49 board heads were selected as a sample.

Instruments

King Spiritual Intelligence Questionnaire (2008)

The King Spiritual Intelligence Questionnaire was used to measure spiritual intelligence in this research. This questionnaire has 24 5-value questions and was designed by King in 2008. This questionnaire has four subscales: critical existential thinking, personal meaning production, transcendental awareness, and expansion of the state of consciousness. Critical existential thinking includes questions 1, 3, 5, 9, 13, 17, 21, personal meaning generation includes questions 7, 11, 15, 19, 23, transcendental awareness includes questions 2, 6, 10, 14, 18, 20, 22, and expanded state of consciousness includes questions 4, 8, 12, 16, 24 (19).

The validity of the spiritual intelligence questionnaire in this study was confirmed by a number of sports management experts, and its reliability was calculated through Cronbach's alpha at 0.945, which indicates the high reliability of the questionnaire.

Public Relations Questionnaire

To measure managers' public relations, the Managers' Public Relations Components Questionnaire (2019) with 30 5-value questions was used. This questionnaire has seven subscales. The media relations scale includes questions 1, 2, 3 and 4, the cultural affairs scale includes questions 5, 6, 7, 8, 9 and 10, the social relations scale includes questions 11, 12, 13, 14, 15 and 16, the financial support scale includes questions 16, 17, 18, 19, 20 and 21, the organizational relations scale includes questions 22, 23 and 24, the research affairs scale includes questions 25, 26 and 27

and the consulting affairs scale includes questions 28, 29 and 30 (20).

The validity of this questionnaire has been confirmed by experts and its reliability was obtained through the Cronbach's alpha test for the public relations questionnaire at 0.928, which indicates the high reliability of the questionnaire.

Data analysis

Descriptive and inferential statistics methods were used to analyze the data. In the descriptive statistics section, frequency and percentage frequency were used, and in the inferential statistics section, the Kolmogorov-Smirnov test was used to check the normality of the data distribution, and the Pearson correlation test was used at the 0.05 level to test the research hypotheses. Also, the Cronbach's alpha test was used to check the reliability of the questionnaires. Data analysis was performed using SPSS.23 software.

Results: To examine the normality of the distribution of the research data, the Kolmogorov-Smirnov test was used. The results of this test showed that all the variables under study, including critical existential thinking, personal meaning generation, transcendental awareness, expansion of the state of consciousness, spiritual intelligence, media relations, cultural relations, social relations, financial affairs, organizational relations, research affairs, consulting affairs, and communication and leadership abilities, have a significance level greater than 0.05. This indicates that the data distribution is normal in all research variables.

Next, in order to examine the relationship between spiritual intelligence and communication and leadership abilities, the Pearson correlation test was used. The results showed that there is a positive and significant relationship between these two variables with a correlation coefficient of 0.528, which is significant at a confidence level of 0.01. This finding indicates that with increasing spiritual intelligence, communication and leadership abilities also improve in the heads of sports boards in Qom province.

Also, to determine the relationship between spiritual intelligence and various components of communication and leadership abilities, Pearson correlation test was conducted. The results indicated a direct and significant relationship between spiritual intelligence and all components of public relations, including media relations (0.746), cultural relations (0.726), social relations (0.839), financial affairs (0.652), organizational relations (0.843), research affairs (0.543), and consulting affairs (0.823). All of these relationships were significant at the 0.01 level of confidence, indicating a positive and significant effect

of spiritual intelligence on various dimensions of communication and leadership abilities in the heads of sports boards in Qom province.

In general, the findings of this study indicate that spiritual intelligence is not only positively related to general communication and leadership abilities, but also has a significant and direct relationship with each of the components that make up these abilities. These results can emphasize the importance of paying attention to spiritual intelligence in improving management and communication skills in the field of sports.

Conclusion: The results of this study show that spiritual intelligence has a positive and significant effect on the communication and leadership abilities of the heads of sports boards in Qom province. This finding is consistent with previous research in the field of sports psychology and human resource management that has emphasized the role of spiritual intelligence in transformational leadership behaviors, ethical decision-making, and cognitive flexibility. By enhancing self-awareness, empathy, and the ability to resolve conflict, spiritual intelligence helps managers establish deeper and more effective relationships with various stakeholders, including athletes, sponsors, and the media. This characteristic is especially important in sports environments that are associated with cultural diversity and high emotions, because managers with higher spiritual intelligence are able to strengthen trust and team cohesion through shared values such as fairness, respect, and commitment. In the field of organizational leadership, spiritual intelligence allows sports managers to lead their teams by creating a meaningful and motivating vision that goes beyond material rewards. This ability is especially important in sensitive sports such as mass and championship sports. Managers with higher levels of spiritual intelligence also show greater psychological resilience when faced with failures or media crises and can remain calm and provide creative solutions.

To make practical use of these findings, it is suggested that special training programs be designed for sports managers focusing on strengthening spiritual intelligence components such as existential critical thinking, personal meaning generation, and transcendental awareness. Also, including spiritual intelligence measurement criteria in the evaluation and selection processes of sports leaders can lead to the selection of managers with the appropriate combination of technical skills and spiritual competencies. In addition, using the services of sports psychology consultants to help managers manage stress and interpersonal conflicts can be an effective solution.

Despite the value of these findings, it should be noted that limitations such as focusing the research on Qom province and limited samples of sports boards limit the possibility of generalizing the results. Therefore, conducting similar research in other regions with comparative cultural approaches can enrich the literature in this field. Also, examining the effect of spiritual intelligence on other psychological variables such as athletes' intrinsic motivation or employees' job satisfaction can shed light on new dimensions of the applications of this construct.

In conclusion, it can be said that spiritual intelligence is not only a competitive advantage for sports managers, but also, in the current situation, a moral necessity for leading sports organizations. This research showed that combining spirituality and leadership can lead to the creation of a healthier organizational culture and more sustainable sports performance in sports boards. Developing this ability in sports managers can be an effective step in improving the quality of management and leadership in the country's sports arena.

Conclusion

It is recommended that in order to increase the efficiency and success of the heads of sports boards in Qom province, educational and development programs be designed and implemented in the field of strengthening spiritual intelligence so that their communication and leadership skills can be significantly improved and, as a result, the overall performance of the sports boards can be improved. This approach can help increase productivity and success in sports management in the province.

Funding

This study was extracted from the Ph.D. thesis of first author at Department of Islamic Azad University. This research received no financial support from public, commercial, or non-governmental sources and is solely derived from the first author's doctoral dissertation.

Authors' contribution

All authors equally contributed to the implementation of this study, and the first author assumed corresponding.

Conflict of interest

The authors declare that there is no conflict of interest regarding this study.

Acknowledgements

The authors extend their gratitude to all the athletes and coaches who patiently and attentively supported the execution of this research.

نقش هوش معنوی در توانایی‌های ارتباطی و رهبری مدیران ورزشی استان قم

رضا هاشمی ماد^۱✉، محمد علیمردانی^۲، حدیثه جعفری^۳، محدثه اخویان^۴

۱. استادیار علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم، قم، ایران
۲. دانش آموخته دکترا، گروه علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
۳. مدرس گروه علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم، قم، ایران
۴. مدرس گروه علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم، قم، ایران

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

هدف

هدف از این تحقیق تعیین ارتباط هوش معنوی با مولفه‌های توانایی‌های ارتباطی و رهبری رؤسای هیات‌های ورزشی استان قم می‌باشد.

روش پژوهش

این تحقیق از نظر هدف جزء تحقیقات کاربردی و از نظر استراتژی جزء تحقیقات توصیفی و از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق شامل رؤسای هیات‌های ورزشی استان قم که تعدادشان ۴۹ نفر بود. با توجه به محدود بودن تعداد جامعه از نمونه‌گیری کل شمار استفاده گردید و ۴۹ رئیس هیات به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار اندازه‌گیری در این تحقیق شامل پرسشنامه هوش معنوی کینگ (۲۰۰۸) و پرسشنامه مولفه‌های روابط عمومی مدیران هاشمی ماد (۱۳۹۹) می‌باشد. روایی دو پرسشنامه مورد تایید متخصصان قرار گرفته و پایایی آن‌ها از طریق آزمون آلفا کرونباخ برای پرسشنامه هوش معنوی به میزان ۰/۹۴۵ و برای پرسشنامه روابط عمومی به میزان ۰/۹۲۸ به دست آمد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شد. در بخش آمار توصیفی از فراوانی و درصد فراوانی و در بخش آمار استنباطی از آزمون آلفا کرونباخ، آزمون کولموگروف - اسمیرنوف و آزمون همبستگی پیرسون در سطح ۰/۰۵ استفاده گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها بوسیله نرم افزار SPSS.23 انجام گرفت.

یافته‌ها

نتایج تحقیق نشان داد که بین متغیر هوش معنوی با توانایی‌های ارتباطی و رهبری رؤسای هیات‌های ورزشی استان قم رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد ($p < 0/01$). همچنین متغیر هوش معنوی با مؤلفه‌های روابط رسانه‌ای، روابط فرهنگی، روابط اجتماعی، امور مالی، روابط سازمانی، امور پژوهشی و امور مشاوره رابطه مستقیم و معنادار دارد ($p < 0/01$).

نتیجه‌گیری

هوش معنوی به عنوان یک عامل مؤثر در تقویت مهارت‌های روابط عمومی رؤسای هیات‌های ورزشی شناخته شده و توسعه آن می‌تواند به بهبود عملکرد ارتباطی و مدیریتی کمک نماید.

استناد: هاشمی ماد، رضا؛ علیمردانی، محمد؛ جعفری، حدیثه؛ اخویان، محدثه. نقش هوش معنوی در توانایی‌های ارتباطی و رهبری مدیران ورزشی استان قم. مطالعات

عملکردی در روانشناسی ورزشی، ۱۴۰۴؛ ۲ (۲)، ۱۲۷-۱۱۷.

DOI: <https://doi.org/10.22091/FRS.2025.12949.1053>

© نویسندگان.

ناشر: دانشگاه قم.

مقدمه

مدیریت سازمان‌های ورزشی به عنوان یکی از چالش‌برانگیزترین حوزه‌های مدیریتی در عصر حاضر شناخته می‌شود. این چالش‌ها ناشی از ماهیت پویا، رقابتی و هیجانی محیط ورزش است که نیازمند مدیرانی با مهارت‌های شناختی، عاطفی و معنوی پیشرفته می‌باشد (۱). در این میان، هوش معنوی به عنوان یکی از مؤلفه‌های نوین هوش انسانی، نقش کلیدی در بهبود عملکرد رهبری، تصمیم‌گیری و ارتباطات مؤثر ایفا می‌کند (۱). هوش معنوی، برخلاف معنویت صرف، به توانایی به‌کارگیری مفاهیم معنوی در حل مسائل، انطباق با تغییرات و بهبود روابط بین‌فردی اشاره دارد (۳). این سازه روانشناختی، با تقویت خرد عملی، انعطاف‌پذیری شناختی و درک عمیق‌تر از تعاملات انسانی، مدیران را در مواجهه با چالش‌های پیچیده سازمانی یاری می‌رساند (۴). در محیط‌های ورزشی که استرس رقابتی، تعارض‌های گروهی و نیاز به انسجام تیمی به‌صورت روزمره وجود دارد، هوش معنوی می‌تواند به مدیران کمک کند تا با رویکردی کل‌نگر، اخلاق‌مدار و انگیزه‌بخش، تیم‌ها و سازمان‌های خود را هدایت کنند (۵). با توجه به مباحث فوق و ضرورت این قضیه در این بخش به تحقیقاتی که در این حوزه‌ها انجام شده پرداخته می‌شود. عبود و مهاجران در پژوهشی دریافتند که هوش معنوی به صورت مستقیم و غیرمستقیم از طریق خودسازی بر خلاقیت و انگیزش تحصیلی اثر مثبت و معنی‌داری دارند (۱۱). امیدوار و همکاران در تحقیقی دریافتند که هوش معنوی از طریق اخلاق اسلامی کار بر سلامت سازمانی اثر غیرمستقیم مثبت و معناداری داشت. همچنین هوش معنوی از طریق سلامت معنوی بر سلامت سازمانی اثر غیرمستقیم مثبت و معناداری دارد (۱۲). پژوهش زمانی و عبدی با عنوان تأثیر آموزش هوش معنوی بر رشد هوش معنوی و کاهش پرخاشگری مربیان زن والیبال اصفهان نشان داد بین هوش معنوی در دو گروه کنترل و تجربی بعد از آموزش هوش معنوی و همچنین بین پرخاشگری در دو گروه آزمایش و کنترل بعد از آموزش هوش معنوی تفاوت معناداری وجود دارد (۱۳). هاشمی ماد و همکاران در تحقیق با عنوان شناسایی مؤلفه‌های توانایی‌های ارتباطی و رهبری مدیران تربیت بدنی دانشگاه‌های آزاد اسلامی بر اساس روش دلفی فازی، بر اساس عوامل ۷ گانه مؤثر بر توانایی‌های ارتباطی و رهبری پیشنهاد می‌کند که در ارزیابی توانایی‌های ارتباطی و رهبری مدیران تربیت بدنی باید شاخص‌های متعدد و چند جانبه‌ای را مورد توجه قرار داد و از یک رویکرد جامع برای این منظور استفاده کرد (۱۴). زر و رضایی در تحقیقی با عنوان تعیین اثربخشی فعالیت بدنی و ورزش بر ابعاد هوش معنوی سربازان به این نتیجه رسیدند که در خرده مقیاس‌های تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی، بسط حالت هوشیاری و نمره کلی هوش معنوی تفاوت معناداری بین دو گروه سربازان فعال و غیر فعال وجود دارد. به طوری که سربازان فعال وضعیت بهتری نسبت به سربازان غیرفعال داشتند (۱۵). نتایج تحقیق زر و همکاران نشان داد که بین هوش معنوی، هوش هیجانی، پیشرفت تحصیلی و خلاقیت دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد (۱۶). آثو و همکاران در پژوهش خود به این نکته اشاره کرده‌اند که یکی از رویکردهای مهم در توانایی‌های ارتباطی و رهبری، رویکرد گفتمانی در حوزه توانایی‌های ارتباطی و رهبری است و مشارکت اجتماعی مهم‌ترین و رایج‌ترین اثر توانایی‌های ارتباطی و رهبری است (۱۷). وایمر و هیت در مقاله خود اذعان می‌دارند توانایی‌های ارتباطی و رهبری به عنوان بخشی از چگونگی شکل دادن قدرت در گفتمان فرهنگی، اجتماعی و اقتصاد می‌تواند تصور می‌شود (۱۸).

امروزه، مدیران هیأت‌های ورزشی نه تنها با چالش‌های سازمانی معمول، بلکه با مسائل منحصربه‌فردی مانند جذب حامیان مالی، مدیریت بحران‌های رسانه‌ای، تعامل با ورزشکاران و هواداران، و ایجاد انگیزه در تیم‌ها روبه‌رو هستند. این وظایف پیچیده، مستلزم مهارت‌های ارتباطی و رهبری سطح بالا است که تنها از طریق شایستگی‌های فنی محقق نمی‌شود، بلکه نیازمند هوش هیجانی و معنوی است (۶). با این حال، پژوهش‌های محدودی به بررسی نقش هوش معنوی در توانایی‌های ارتباطی و رهبری مدیران ورزشی پرداخته‌اند. مطالعات نشان داده‌اند که مدیران دارای هوش معنوی بالاتر، تصمیم‌گیری‌های اخلاقی‌تر، روابط بین‌فردی قوی‌تر و توانایی بالاتری در مدیریت تعارض دارند (۷). همچنین، هوش معنوی می‌تواند تاب‌آوری روانی مدیران را در مواجهه با فشارهای شغلی افزایش دهد (۸). با توجه به ویژگی‌های فرهنگی و مذهبی استان قم، انتظار می‌رود که هوش معنوی در این منطقه تأثیر ویژه‌ای بر سبک رهبری و ارتباطات مدیران ورزشی داشته باشد. اما سؤال اصلی این پژوهش آن است که آیا هوش معنوی با توانایی‌های ارتباطی و رهبری مدیران هیأت‌های ورزشی استان قم رابطه دارد؟ و اگر چنین است، کدام مؤلفه‌های هوش معنوی بیشترین تأثیر را بر این مهارت‌ها می‌گذارند؟ این پژوهش با رویکرد روانشناسی ورزشی و با استفاده از مدل‌های معتبر هوش معنوی (مانند مدل زوهر و مارشال) به دنبال پاسخ به این پرسش است تا زمینه‌ای برای بهبود شیوه‌های مدیریتی در سازمان‌های ورزشی فراهم کند.

مواد و روش‌ها

طرح پژوهش: این تحقیق از نظر هدف و ماهیت، جزء تحقیقات کاربردی می‌باشد. همچنین از نظر استراتژی جزء تحقیقات توصیفی و از نظر مسیر اجرا جزء تحقیقات همبستگی می‌باشد.

شرکت کننده‌ها: جامعه آماری تحقیق شامل رؤسای هیات‌های ورزشی استان قم که تعدادشان ۴۹ نفر بود. با توجه به محدود بودن تعداد جامعه از نمونه گیری کل شمار استفاده گردید و ۴۹ رئیس هیات به عنوان نمونه انتخاب شدند.

ابزار

پرسشنامه هوش معنوی کینگ (۲۰۰۸)

برای اندازه گیری هوش معنوی در این تحقیق از پرسشنامه هوش معنوی کینگ استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۲۴ سوال ۵ ارزشی و در سال ۲۰۰۸ توسط کینگ طراحی شد. این پرسشنامه چهار زیر مقیاس دارد: تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و بسط حالت هشیاری. تفکر وجودی انتقادی شامل سوالات ۱، ۳، ۵، ۹، ۱۳، ۱۷، ۲۱، تولید معنای شخصی شامل سوالات ۷، ۱۱، ۱۵، ۱۹، ۲۳، آگاهی متعالی شامل سوالات ۲، ۶، ۱۰، ۱۴، ۱۸، ۲۰، ۲۲ و بسط حالت هشیاری شامل سوالات ۴، ۸، ۱۲، ۱۶، ۲۴ می‌باشد (۱۹).
روایی پرسشنامه هوش معنوی در این تحقیق مورد تایید تعدادی از متخصصان مدیریت ورزشی قرار گرفت و پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ به میزان ۰/۹۴۵ محاسبه گردید که نشان از پایایی بالای پرسشنامه می‌باشد.

پرسشنامه روابط عمومی

برای اندازه گیری روابط عمومی مدیران از پرسشنامه مولفه‌های روابط عمومی مدیران (۱۳۹۹) با ۳۰ سوال ۵ ارزشی استفاده گردید. این پرسشنامه هفت زیر مقیاس دارد. مقیاس روابط رسانه‌ای شامل سوال‌های ۱، ۲، ۳ و ۴، مقیاس امور فرهنگی شامل سوال‌های ۵، ۶، ۷، ۸، ۹ و ۱۰، مقیاس روابط اجتماعی شامل سوال‌های ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵ و ۱۶، مقیاس حمایت مالی شامل سوال‌های ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰ و ۲۱، مقیاس روابط سازمانی شامل سوال‌های ۲۲، ۲۳ و ۲۴، مقیاس امور پژوهشی شامل سوال‌های ۲۵، ۲۶ و ۲۷ و مقیاس امور مشاوره شامل سوال‌های ۲۸، ۲۹ و ۳۰ می‌باشد (۲۰).

روایی این پرسشنامه مورد تایید متخصصان قرار گرفته و پایایی آن از طریق آزمون آلفا کرونباخ برای پرسشنامه روابط عمومی به میزان ۰/۹۲۸ به دست آمد که نشان از پایایی بالای پرسشنامه می‌باشد.

تحلیل داده‌ها

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شد. در بخش آمار توصیفی از فراوانی و درصد فراوانی و در بخش آمار استنباطی از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها و برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از آزمون همبستگی پیرسون در سطح ۰/۰۵ استفاده گردید. همچنین برای بررسی پایایی پرسشنامه‌ها از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها بوسیله نرم افزار SPSS.23 انجام گرفت.

یافته‌ها

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه آماری تحقیق شامل دو متغیر اصلی جنسیت و تحصیلات بررسی شد. بر اساس داده‌های ارائه شده، نمونه تحقیق عمدتاً از مردان تشکیل شده است، به طوری که از مجموع ۴۹ نفر شرکت‌کننده، ۴۶ نفر معادل ۹۴ درصد مرد و تنها ۳ نفر معادل ۶ درصد زن هستند. این توزیع نشان‌دهنده غلبه قابل توجه جنسیت مذکر در نمونه مورد مطالعه است. از نظر سطح تحصیلات، بیشترین فراوانی مربوط به افراد دارای مدرک کارشناسی با ۲۰ نفر معادل ۴۱ درصد است، پس از آن کارشناسی ارشد با ۱۸ نفر معادل ۳۷ درصد قرار دارد. همچنین ۱۱ نفر معادل ۲۲ درصد از نمونه آماری دارای مدرک دکتری هستند. این توزیع نشان می‌دهد که اگرچه اکثریت افراد در مقطع کارشناسی قرار دارند، اما مقاطع تحصیلات تکمیلی نیز سهم قابل توجهی از نمونه را به خود اختصاص داده‌اند. به طور کلی، می‌توان گفت نمونه تحقیق از نظر جنسیتی نامتوازن و از نظر تحصیلاتی متنوع است.

جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون کولموگوروف اسمیرنوف طبق جدول ۱ استفاده گردید.

جدول ۱. اطلاعات آزمون نرمال بودن کولموگوروف- اسمیرنوف

متغیر و مؤلفه‌ها	آماره Z	سطح معناداری
تفکر وجودی انتقادی	۱/۱۳۲	۰/۱۳۵
تولید معنای شخصی	۰/۷۵۰	۰/۴۱۲
آگاهی متعالی	۰/۸۹۶	۰/۳۱۶
بسط حالت هوشیاری	۱/۴۵۱	۰/۱۶۳
هوش معنوی	۱/۰۵۸	۰/۴۵۲
روابط رسانه ای	۰/۶۹۴	۰/۳۵۴
روابط فرهنگی	۰/۸۷۴	۰/۳۷۱
روابط اجتماعی	۱/۱۴۷	۰/۲۸۴
امور مالی	۱/۳۶۵	۰/۱۳۵
روابط سازمانی	۰/۵۲۶	۰/۲۴۱
امور پژوهشی	۰/۹۴۰	۰/۲۵۳
امور مشاوره	۱/۲۳۴	۰/۱۲۴
توانایی‌های ارتباطی و رهبری	۱/۳۶۷	۰/۲۲۹

بر اساس نتایج جدول ۱، در متغیر هوش معنوی و روابط عمومی و مؤلفه‌های مربوط به آن‌ها مقدار سطح معناداری بزرگتر از ۰/۰۵ است (P > ۰/۰۵)، لذا توزیع آماری در متغیرهای پژوهش نرمال می باشد.

جهت تعیین ارتباط بین هوش معنوی با توانایی‌های ارتباطی و رهبریز آزمون همبستگی پیرسون طبق جدول ۲ استفاده گردید.

جدول ۲. نتیجه آزمون همبستگی پیرسون بین هوش معنوی با توانایی‌های ارتباطی و رهبری (n=۴۹)

متغیر	ضریب همبستگی پیرسون	P
هوش معنوی با توانایی‌های ارتباطی و رهبری	۰/۵۲۸**	۰/۰۰۱

** معناداری در سطح ۰/۰۱

جدول بالا نشان می دهد که هوش معنوی با توانایی‌های ارتباطی و رهبریزر رؤسای هیات‌های ورزشی استان قم رابطه ی مثبت و معناداری وجود دارد. میزان این رابطه ۰/۵۲۸ بوده و این رابطه مستقیم و معنادار است (p < ۰/۰۱).

جهت تعیین ارتباط بین هوش معنوی با مؤلفه های توانایی‌های ارتباطی و رهبری رؤسای هیات‌های ورزشی استان قم از آزمون همبستگی پیرسون طبق جدول ۳ استفاده گردید.

جدول ۳. نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین هوش معنوی با مؤلفه های روابط عمومی

ضرایب همبستگی (n=۴۹)							
متغیرها	روابط رسانه ای	روابط فرهنگی	روابط اجتماعی	امور مالی	روابط سازمانی	امور پژوهشی	امور مشاوره
هوش معنوی	۰/۷۴۶**	۰/۷۲۶**	۰/۸۳۹**	۰/۶۵۲**	۰/۸۴۳**	۰/۵۴۳**	۰/۸۲۳**

** معناداری در سطح ۰/۰۱

مطابق با نتایج جدول ۳، متغیر هوش معنوی با مؤلفه های روابط رسانه ای، روابط فرهنگی، روابط اجتماعی، امور مالی، روابط سازمانی، امور پژوهشی

و امور مشاوره رابطه مستقیم و معنادار دارد ($p < 0/01$).

بحث

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که هوش معنوی تأثیر مثبت و معناداری بر توانایی‌های ارتباطی و رهبری رؤسای هیأت‌های ورزشی استان قم دارد. این یافته با تحقیقات پیشین در حوزه روانشناسی ورزشی و مدیریت منابع انسانی که بر نقش هوش معنوی در رفتارهای رهبری تحول‌گرا، تصمیم‌گیری اخلاقی و انعطاف‌پذیری شناختی تأکید داشته‌اند، همسو است. هوش معنوی از طریق تقویت خودآگاهی، همدلی و توانایی حل تعارض، به مدیران کمک می‌کند تا ارتباطات عمیق‌تر و مؤثرتری با ذینفعان مختلف از جمله ورزشکاران، حامیان مالی و رسانه‌ها برقرار کنند. این ویژگی به ویژه در محیط‌های ورزشی که با تنوع فرهنگی و هیجانات بالا همراه است، اهمیت دوچندان می‌یابد، چرا که مدیران با هوش معنوی بالاتر قادرند از طریق ارزش‌های مشترکی مانند انصاف، احترام و تعهد، اعتماد و انسجام تیمی را تقویت نمایند.

در حوزه رهبری سازمانی، هوش معنوی به مدیران ورزشی این امکان را می‌دهد که با خلق چشم‌اندازی معنادار و انگیزه‌بخشی فراتر از پاداش‌های مادی، تیم‌های خود را هدایت کنند. این قابلیت به ویژه در ورزش‌های حساسیت‌برانگیز مانند ورزش همگانی و قهرمانی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. همچنین مدیرانی که از سطح بالاتری از هوش معنوی برخوردارند، در مواجهه با شکست‌ها یا بحران‌های رسانه‌ای، تاب‌آوری روانی بیشتری از خود نشان داده و می‌توانند با حفظ آرامش به ارائه راه‌حل‌های خلاقانه بپردازند.

برای بهره‌برداری عملی از این یافته‌ها، پیشنهاد می‌شود برنامه‌های آموزشی ویژه‌ای با محوریت تقویت مؤلفه‌های هوش معنوی مانند تفکر انتقادی وجودی، تولید معنای شخصی و آگاهی متعالی برای مدیران ورزشی طراحی شود. همچنین گنجاندن معیارهای سنجش هوش معنوی در فرآیندهای ارزیابی و انتخاب رهبران ورزشی می‌تواند به انتخاب مدیرانی با ترکیب مناسب مهارت‌های فنی و شایستگی‌های معنوی بینجامد. به علاوه، استفاده از خدمات مشاوران روانشناسی ورزشی برای کمک به مدیران در مدیریت استرس و تعارض‌های بین‌فردی می‌تواند راهکار مؤثری باشد. با وجود ارزشمند بودن این یافته‌ها، باید توجه داشت که محدودیت‌هایی مانند تمرکز پژوهش بر استان قم و نمونه‌های محدود هیأت‌های ورزشی، امکان تعمیم نتایج را محدود می‌سازد. بنابراین انجام پژوهش‌های مشابه در سایر مناطق با رویکردهای مقایسه‌ای فرهنگی می‌تواند به غنای ادبیات این حوزه بیفزاید. همچنین بررسی تأثیر هوش معنوی بر سایر متغیرهای روانشناختی مانند انگیزش ذاتی ورزشکاران یا رضایت شغلی کارکنان می‌تواند ابعاد جدیدی از کاربردهای این سازه را روشن سازد.

در جمع‌بندی نهایی می‌توان گفت هوش معنوی نه تنها یک مزیت رقابتی برای مدیران ورزشی محسوب می‌شود، بلکه در شرایط کنونی یک ضرورت اخلاقی برای هدایت سازمان‌های ورزشی به شمار می‌آید. این پژوهش نشان داد که تلفیق معنویت و رهبری می‌تواند به ایجاد فرهنگ سازمانی سالم‌تر و عملکرد ورزشی پایدارتر در هیأت‌های ورزشی منجر شود. توسعه این توانایی در مدیران ورزشی می‌تواند گام مؤثری در ارتقای کیفیت مدیریت و رهبری در عرصه ورزش کشور باشد.

نتیجه‌گیری

توصیه می‌شود برای افزایش کارآمدی و موفقیت روسای هیأت‌های ورزشی استان قم، برنامه‌های آموزشی و توسعه‌ای در زمینه تقویت هوش معنوی طراحی و اجرا شود تا مهارت‌های ارتباطی و رهبری آن‌ها به طور چشمگیری بهبود یابد و در نتیجه عملکرد کلی هیأت‌های ورزشی ارتقاء پیدا کند. این رویکرد می‌تواند به افزایش بهره‌وری و موفقیت در مدیریت ورزشی استان کمک کند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

این مطالعه با اهداف کاربردی و با رعایت کلیه دستورالعمل‌های پژوهشی و اصول اخلاقی در رابطه با شرکت‌کنندگان از جمله رضایت آگاهانه داوطلبانه، حق کناره‌گیری از پژوهش در صورت تمایل و حفاظت از اطلاعات محرمانه آزمودنی‌ها، انجام پذیرفته است. در اجرای پژوهش ملاحظات اخلاقی مطابق با دستورالعمل کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی در نظر گرفته شده است.

مشارکت نویسندگان

نویسندگان پژوهش حاضر در مراحل اجرا، مشارک یکسانی داشتند و نویسنده اول، مسئولیت پژوهش را به عهده دارد.

حامی مالی

در پژوهش حاضر از هیچ گونه منبع تأمین مالی در بخش، عمومی، تجاری، و غیردولتی استفاده نشد و صرفاً برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول است.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد.

سپاسگزاری

از تمامی ورزشکاران و مربیانی که در اجرای این پژوهش، نویسندگان را با صبر و دقت یاری کردند، سپاسگزاریم.

References

- 1- Keshavarz, L. Farahani, A. Shahrabaz, M. Regressive analysis of the political intelligence and the behavior of the General Administration of Youth and Sport and the sport boards Managers in Fars Province. *Organizational Behavior Management in Sport Studies*. 2016. 3(9). P: 23-30. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.25384023.1395.3.1.2.1>
- 2- Rajabi, Z. Asgari, A.R. Moshgelgosha, E. Investigating the relationship between political intelligence and the productivity of physical education officials from volunteer and non-volunteer organizations in Isfahan province. *The first national conference of new achievements in physical education and sports*. Chabahr International University. 2015.
- 3- Hashemimad, R. Alimardani, M. Bagheri, G. Davari, H. Determining the relationship between organizational justice and spiritual intelligence of physical education directors of Islamic Azad Universities across the country. *Quarterly Journal of Management and Organizational Behavior in Sports Sciences*. 2014. 3(1). P: 57-64.
- 4- Amram, Y., & Dryer, C. (2008). The Integrated Spiritual Intelligence Scale (ISIS): Development and preliminary validation. Paper presented at the 116th Annual (August 2008) Conference of the American Psychological Association, Boston, MA. Retrieved September 17, 2008, from <http://www.Yosiamram.Net/papers>.
- 5- Soleimani, G. Khalilzadeh, N. Azizinezhad, B. Investigating the relationship between emotional intelligence and spiritual intelligence of students with their academic progress through the mediation of cultural intelligence of teachers in Baneh city schools. *8th National Conference on Management and Humanities Research in Iran*. 2020
- 6- Fry, L., Vitucci, S., & Cedillo, M. (2005). Spiritual leadership and army transformation: Theory, measurement, and establishing a baseline. *Leadership Quarterly*, 16, 835-862. <http://dx.doi.org/10.1016/j.leaqua.2005.07.012>
- 7- Rajabneghad, Z. Dargahi, H. Reshadatjo, H. Investigating the relationship between managers' spiritual intelligence and organizational commitment of Tehran University of Medical Sciences staff. *Piyavard Salamat magazine*. 2017. 11(3). P: 308-317.
- 8- Ghasemi, H. Keshkar, S. Esmaeili, M. *Public communication in sports*. Tehran: Hatmi Publishing. 2014.
- 9- Dottori, M. Public relations in strategic management. *Journal of Professional Communication*. 2018. <https://doi.org/10.15173/JPC.V5I2.3749>
- 10- Limor, Y., Galily, Y., Tamir, L. Sports: Faster, Higher, Stronger, and Public Relations, *HUMAN AFFAIRS*. 2015. 25, 93-109.
- 11- Abboud, A.H., & Mohajeran, B. Model of emotional intelligence, spiritual intelligence, and social

- support with creativity and academic motivation of students with the mediating role of self-improvement. *Journal of Psychological Science*, 2025. 24(147), 175-195. <https://doi.org/10.52547/JPS.24.147.175>
- 12- Omidvar, A. Kazemi, S. Tousi, D. Aghelzadeh, D. The Relationship between Spiritual Intelligence and Organizational Health of Elementary Teachers: The Mediating Role of Islamic work ethics and Spiritual Health. *Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat*. 2025; 10(4):1- 15. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v10i4.44131>
  - 13- Zamani, A. Abdi, F. The effect of spiritual intelligence training on the development of spiritual intelligence and the reduction of aggression in Isfahan female volleyball coaches, *Strategic Sociological Studies in Sports*. 2023; No. 7, pp. 183-197. <https://doi.org/10.30486/4s.2022.1960123.1045>
  - 14- Hashemimad, R. Adabi, J. Sabonchi, R. Alimohammadi, H. Identification of Public Relations Components of Physical Education Managers of Islamic Azad Universities based on Fuzzy Delphi Method. *Communication management in sports media*. 2022; 35. 98-114. <https://doi.org/10.30473/jsm.2020.54755.1448>
  - 15- Zar, A., Rezaie, F. Determining the effectiveness of physical activity and exercise on the dimensions of spiritual intelligence of soldiers, *Journal of Naval Medicine*. 2021; Volume 3, Issue 1, pp. 21-26. <http://dx.doi.org/10.30491/3.1.21>
  - 16- Zhou, Z., Tavan, H., Kavarizadeh, F., Sarokhani, M., & Sayehmiri, K. The relationship between emotional intelligence, spiritual intelligence, and student achievement: a systematic review and metaanalysis. *BMC medical education*, 2024. 24(1), 217. <https://doi.org/10.1186/s12909-024-05208-5>
  - 17- Ao, S. H., & Huang, Q. S. (2020). A systematic review on the application of dialogue in public relations to information communication technology-based platforms: Comparing English and Chinese contexts. *Public Relations Review*, 46(1), 101814. <http://dx.doi.org/10.1016/j.pubrev.2019.101814>
  - 18- Waymer, D., & Heath, R. L. The public relations paradox of erasure: Damnatio memoriae as public relations strategy and tactic. *Public Relations Review*. 2019; 45(3), 101778. <http://dx.doi.org/10.1016/j.pubrev.2019.04.011>
  - 19- Raghieb, M. Siadat, A. Hakiminya, B. Ahmadi, J. The validation of King's Spiritual Intelligence Scale (SISRI-24) among students at University of Isfahan. *Journal of Psychological Achievements*. 2010. 17(1). 141- 164.
  - 20- Hashemimad, R. Modeling the relationship between political intelligence and spiritual intelligence with the components of public relations skills of physical education managers of Islamic Azad University. Ph.D. Thesis. Department of Physical Education and Sports Sciences, Islamic Azad University, Borujerd Branch. 2020.
  - 21- Hashemi R, Adabi J, Sabonchi R, Alimohammadi H. Investigating the relationship between political intelligence and spiritual intelligence with the communication skills of physical education managers of Islamic Azad University. *Functional Research in Sport Psychology*, 2024; 1(3):13-28. <https://doi.org/10.32598/JFRSP.1.3.28>
  - 22- Asgari, A. Relationship between Moral and Spiritual Intelligence and the Organizational Commitment: the Mediating Role of Organizational Socialization. *Ethics in Science and Technology* 2019; 14 (2) :66-73. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22517634.1398.14.2.7.8>
  - 23- Mikaeili, N. Hatami Nejad, M. "Investigating the Relationship between Spiritual Intelligence, Psychological Resilience, and Happiness among Students of Lorestan University. 2023. " <https://civilica.com/doc/1925241>